

УДК 681.325.5

Азаров О.Д., д.т.н.,
Черняк О.І.

МЕТОД ПОБІТОВОГО КОНВЕЄРНОГО ДІЛЕННЯ ДОВІЛЬНИХ ФОРМ ПРЯМИХ КОДІВ ЗОЛОТОЇ 1-ПРОПОРЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Запропоновано метод конвеєрного побітового ділення у системі числення золотої 1-пропорції, що дозволяє зменшити проміжок між послідовними кодами операндів та затримку потоку кодів частки. Запропоновано структурну реалізацію пристрою зі зменшеними апаратними витратами, що реалізує даний метод.

Актуальність

Використання системи числення золотої 1-пропорції дозволяє виконувати побітове додавання і віднімання, починаючи зі старших розрядів, за рахунок обмеження довжини перенесення і запозичення. На основі вказаних побітових операцій можна також побітово, починаючи зі старших розрядів, виконувати множення та ділення і таким чином забезпечити виконання усіх арифметичних операцій в єдиному конвеєрному потоці. Побітова обробка забезпечує найменшу кількість ліній інформаційних зв'язків між пристроями. Використання довільних форм прямих кодів золотої 1-пропорції дозволяє зменшити витрати обладнання при побудові пристроїв додавання і віднімання. Тому розробка методу побітового ділення довільних форм прямих кодів золотої 1-пропорції є актуальною задачею.

Аналіз останніх досліджень

Відомо методи побітового додавання, віднімання і множення у двійковій системі числення, починаючи з молодших розрядів [1]. Побітове ділення у цій системі числення виконується, починаючи зі старших розрядів. Це не дозволяє виконувати всі арифметичні операції в єдиному конвеєрному потоці. Відомо методи побітового виконання даних операцій у мінімізованих формах доповняльних кодів золотої 1-пропорції, починаючи зі старших розрядів [2, 3]. Використання мінімізованих форм та доповняльних кодів призводить до значних витрат обладнання при побудові побітових пристроїв додавання і віднімання через можливість пе-

ренесення у знаковий розряд. Загальний опис методів і алгоритмів побітового конвеєрного виконання арифметичних операцій у довільних формах прямих кодів золотої 1-пропорції наведено у [4, 5]. Відомо пристрій побітового віднімання довільних форм прямих кодів золотої 1-пропорції [6], який має менші витрати обладнання, оскільки не потребує обробки доповняльних кодів. Використання даного пристрою покладене в основу методу побітового ділення, що пропонується у даній статті.

Постановка задач

Метою статті є опис результатів, отриманих у процесі розробки методу конвеєрного побітового ділення кодів золотої 1-пропорції.

Побітова обробка послідовних кодів золотої пропорції має певні особливості. Запропонований авторами метод побітового ділення принципово відрізняється від відомих тим, що в ньому використовується побітове віднімання довільних форм прямих кодів золотої 1-пропорції. Пристрій, що виконує таке віднімання має менші апаратні витрати у порівнянні з іншими пристроями побітового віднімання даних кодів. При побудові пристрою побітового ділення кількість пристроїв побітового віднімання у ньому залежить від розрядності кодів, що беруть участь в діленні. Ця кількість зростає лінійно в залежності від розрядності операндів. Від кількості пристроїв побітового віднімання та від апаратних витрат на їх реалізацію залежать апаратні витрати пристрою ділення, а також затримка потоку кодів час-

тки відносно потоків кодів діленого і дільника.

Таким чином, при розробці пристроїв побітового конвеєрного множення і ділення кодів золотої 1-пропорції постають такі задачі:

1) розробити метод побітового ділення кодів золотої 1-пропорції з використанням пристроїв побітового віднімання довільних форм прямих кодів;

2) на основі даного методу розробити структурну реалізацію пристрою побітового ділення зі зменшеними апаратними витратами та зменшеною затримкою потоку кодів частки відносно потоків кодів діленого і дільника.

Метод побітового ділення

При побітовому діленні послідовні коди діленого і дільника поступають, починаючи зі старших розрядів. Послідовний код частки також утворюється, починаючи зі старших розрядів. В основу методу побітового ділення кодів золотої 1-пропорції покладено ділення з відновленням залишку. Нехай потрібно виконати ділення $Z=X/Y$. Приведені коди діленого та дільника надходять, починаючи з x_{n-1} та y_{n-1} . Побітове ділення складається з n етапів, на кожному з яких визначається один розряд частки. На нульовому етапі як нульовий код залишку $X(0)$ використо-

вується код діленого X , а як нульовий код дільника $Y(0)$ – дільник Y , у якого значення старшого розряду дорівнює одиниці. На i -му етапі використовується черговий код залишку $X(i)$ і черговий код дільника $Y(i)$. $Y(i)$ утворюється відповідною затримкою попереднього коду дільника $Y(i-1)$, що вирівнює його відносно чергового коду залишку та додатково зсуває вправо на один розряд. Крім того, на кожному етапі визначається черговий розряд частки z_{n-1-i} і наступний код залишку $X(i+1)$ у такий спосіб: якщо ділене більше або дорівнює дільнику, то черговий розряд частки встановлюється в одиницю, а інакше він встановлюється у нуль. Визначення більшого між черговим залишком і черговим дільником, а також формування наступного коду залишку виконується за допомогою побітового віднімання чергового дільника $Y(i)$ від чергового залишку $X(i)$. Оскільки таке віднімання виконується починаючи зі старших розрядів, то точно визначити черговий розряд частки z_{n-1-i} у деяких випадках можна лише на останньому такті. В загальному це потребує n тактів затримки кодів операндів на кожному етапі. Тому використовується приблизне визначення даного розряду через k тактів після приходу старшої одиниці дільника:

$$z_{n-1-i} = \begin{cases} 1 & \text{при } X(i)_{n-1-k-i}^d - Y(i)_{n-1-k-i}^d > w^{n-1-k-i}; \\ 0 & \text{при } X(i)_{n-1-k-i}^d - Y(i)_{n-1-k-i}^d \leq w^{n-1-k-i}, \end{cases}$$

де $(d+1)$ – довжина перенесення при побітовому відніманні кодів золотої 1-пропорції.

При такому підході через надлишковість системи числення золотої 1-пропорції може бути $z_{n-1-i}=0$ навіть при $X(i)>Y(i)$, що призводить до похибки визначення розряду частки. Якщо ця похибка не більша w^{n-1-i} , то завдяки надлишковості на послідуєчих етапах у молодших розрядах відбувається автоматичне випра-

влення даної похибки. Очевидно, що чим більше значення k , тим менша похибка. Визначимо значення k , при якому похибка визначення коду частки не більша від одиниці молодшого розряду. На кожному етапі побітового ділення наступний залишок являє собою різницю між черговим залишком і діленим, якщо $z_{n-1-i}=1$. Якщо ж $z_{n-1-i}=0$, то черговий залишок дорівнює попередньому:

$$X(i+1) = \begin{cases} X(i) & \text{при } z_{n-1-i} = 0; \\ X(i) - Y(i) & \text{при } z_{n-1-i} = 1. \end{cases}$$

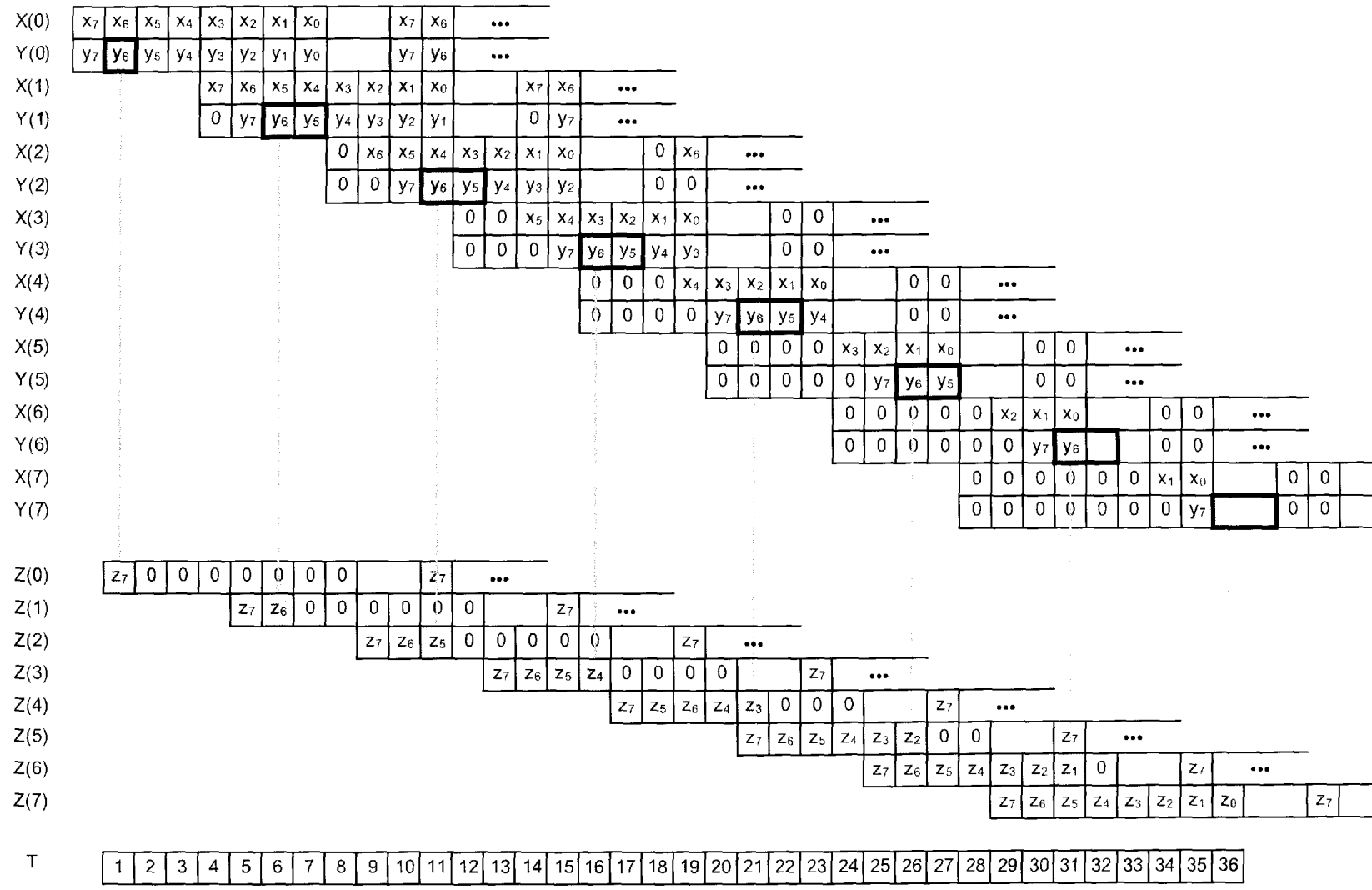

Рис. 1. Діаграма формування коду частки у часі

стан і за допомогою першого двовходового логічного елемента І підтримує цей стан до скидання по входу *R*. З прямого виходу тригера Т2 сигнал поступає на керуючий вхід *V* мультиплексора *MS*. Одиничний сигнал на вході *V* пропускає на вихід мультиплексора *MS* сигнал із входу 1, а нульовий сигнал на вході *V* пропускає на його вихід сигнал із входу 0. На наступному такті після надходження старшої одиниці дільника на другий і третій входи тривходового логічного елемента І поступають одиничні сигнали. З виходу даного елемента на перший вхід логічного елемента АБО поступає сигнал, що має значення чергового розряду частки. За допомогою даного логічного елемента цей сигнал вставляється у послідовний код числа. На останніх двох тактах обробки чергових кодів операндів на вхід СЧ_{вх} поступає нульовий сигнал. Цей сигнал поступає на вхід *C* блоку аналізу БА і забороняє врахування у ньому попереднього розряду чергового дільника, що поступає на вхід *Y* даного блоку. Сигнали з входу СЧ_{вх}, затримані на два та на три такти та інвертовані, поступають на третій двовходовий елемент І, який формує сигнал, що скидає тригери Т1 і Т2 та встановлює нульове значення молодші розряди чергового проміжного результату у блоці віднімання БВ. Затриманий на два такти сигнал з входу СЧ_{вх} за допомогою другого двовходового елемента І встановлює у нульове значення останній розряд чергового дільника.

На рис. 4 представлена структурна організація пристрою побітового ділення кодів золоті 1-пропорції, що складається з *n* блоків розряду частки БРЧ1-БРЧМ. На вхід Т1 подаються тактові імпульси. На входи *X* та *Y* пристрою, починаючи зі старших розрядів, подаються приведені послідовні коди діленого і дільника. Тобто, старший розряд дільника дорівнює одиниці. На вхід СЧ подаються строби закінчення кодів чергових операндів. З виходу *Z* поступає послідовний код частки.

Структурна організація блоку віднімання БВ представлена на рис. 5. Блок

має такі входи: *P*, на який подається сигнал дозволу розгортки; *X*, на який подається послідовний код зменшуваного; *Y*, на який подається послідовний код від'ємника; *C*, на який подаються тактові імпульси; *R*, на який подається сигнал скидання тригерів. Також блок має такі виходи: *S*, з якого поступають три старших розряди чергового проміжного результату; *Z*, з якого поступає послідовний код різниці; *3*, з якого поступає знак різниці. Особливість роботи даного блоку полягає у тому, що розгортка старшого розряду чергового проміжного результату виконується лише при одиничному значенні сигналу на вході *P*.

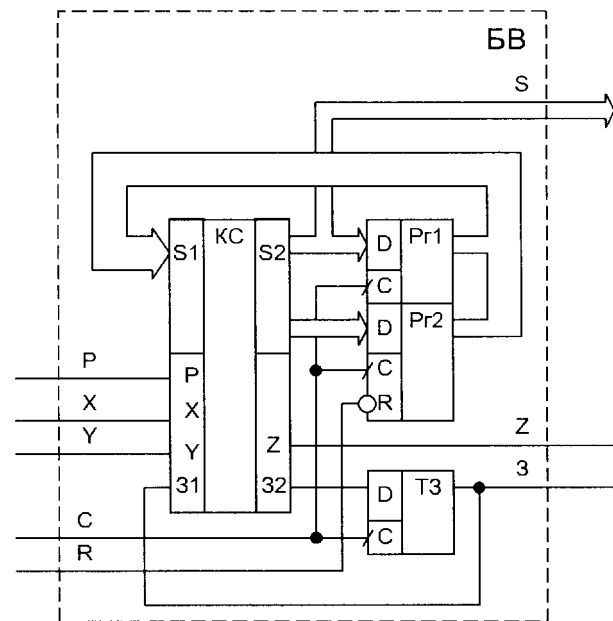

Рис. 5. Структурна організація блоку віднімання

Структурна організація блоку аналізу БА представлена на рис. 6. Блок має такі входи: *3*, на який поступає знак різниці чергового залишку та чергового дільника; *s₃, s₄, s₅*, на які поступають відповідно третій, четвертий і п'ятий розряди чергового проміжного результату; *Y*, на який поступає наступний розряд чергового дільника, та *C*, на який поступає черговий строб числа. Блок реалізує таку логічну функцію:

$$s_5 + s_4 + s_3 \overline{Y}C = \overline{s_5 s_4 s_3} \overline{Y}C3$$

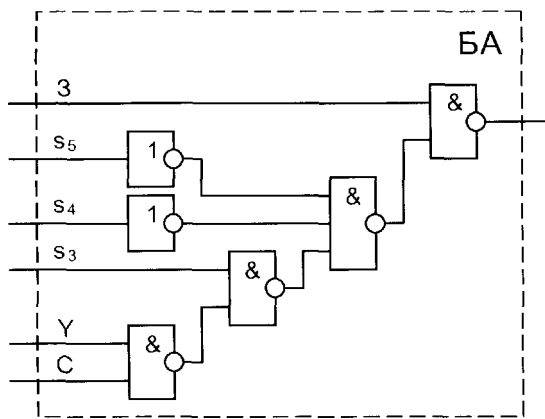

Рис. 6. Структурна організація блоку аналізу

Висновки

У даній статті описані результати, отримані у процесі розробки алгоритмів побітового ділення послідовних кодів золотої 1-пропорції.

1. Запропоновано метод побітового конвеєрного ділення довільних форм прямих кодів золотої 1-пропорції із врахуванням на кожному такті поточного і наступного розрядів дільника, який дозволяє отримати похибку визначення коду частки не більше одиниці молодшого розряду та проміжком у два такти між кодами операндів.

2. На основі запропонованого методу розроблено структуру пристрою побітового ділення зі зменшеними апаратними витратами та зменшеною затримкою потоку кодів частки відносно потоків кодів діленого і дільника.

Список літератури

1. Masanori Hariyama, Shota Ishihara, Chang Chia Wei, Michitaka Kameyama, 2007. A Field-Programmable VLSI Based on an Asynchronous Bit-Serial Architecture. In: IEEE, *Asian Solid-State Circuits Conference*. November 12-14, 2007 / Jeju, Korea. P. 380-383.
2. Додавання і множення в кодах золотої пропорції в порозрядному режимі, починаючи зі старших розрядів / Блінова Т. О. // Вісник НТУУ "КПІ". Інформатика, управління та обчислювальна техніка: Зб. наук. пр. – К.: ВЕК+. – 2008. – № 48. – С. 54-57.
3. Ділення в кодах золотої пропорції в порозрядному режимі, починаючи зі старших розрядів / Блінова Т.О. // Вісник НТУУ "КПІ". Інформатика, управління та обчислювальна техніка: Зб. наук. пр. – К.: ВЕК+. – 2009. – № 50. – С. 86-88.
4. Методи конвеєрної порозрядної обробки послідовних кодів золотої пропорції / Черняк О. І., Азаров О.Д. // Вісник ВПІ. – Вінниця : ВНТУ. – 1996. – № 1-2. – С. 18-22.
5. Алгоритми побітової обробки кодів золотої пропорції / Азаров О.Д., Черняк О.І. // Інформаційні технології та комп'ютерна інженерія. – Вінниця: ВНТУ. – 2006. – № 2(6). С. 28-43.
6. Схемотехнічні основи побітового віднімання кодів золотої пропорції / Азаров О.Д., Черняк О.І. // Вісник ВПІ. – Вінниця: ВНТУ. – 2008. – № 2. – С. 56-60.